

Till läsningen: Av runan 1 återstår huvudstaven, av runan 2 endast ett kort stycke av huvudstavens övre del. Sk före 3 **s** är skadat av samma flagring, som har fördärvat runan 2. Omedelbart till höger om 4 **i** finns en naturlig fördjupning i ristningsytan. Av runan 5 återstår endast huvudstaven. Runan 6 har förlorat övre delen av huvudstaven och hela övre bistaven; den undre bistaven är skadad genom flagring. Runan har utan tvivel varit **f**. 7 **o** har, liksom 18 **o**, dubbelsidiga, snett upp åt höger riktade bistavar. 8 **n** har i likhet med 17 **n** ensidig bistav. 10 **i** är ej stunget. 11 **k** har förlorat toppen; av bistaven återstår ännu, alldeles i den sköra kanten, ett mycket kort stycke. 12 **a** har, liksom 19 **a** och 23 **a**, ensidig bistav. 13 **u** är säkert, trots att runans övre del har förlorats. Av bistaven i 14 **k** återstår endast ett mycket kort spår alldeles i fragmentets kant; det bevarade stycket av huvudstaven är djupt och tydligt. Sk efter 14 **k** har förlorat övre delen. Av runan 15 återstår endast huvudstavens nedre hälft; inga spår av bistavar. Därefter är ristningsytan bortslagen; inskriften fortsätter efter avbrottet i stenens högra kant med runan 16. Av denna är endast ett stycke av huvudstavens nedre del bevarad. 17 **n** har förlorat huvudstavens övre tredjedel. I 20 **u** utgår bistaven ett stycke nedom huvudstavens topp. 21 **k** har skadats upptill. 22 **f** har förlorat huvudstavens topp och den övre bistaven. 23 **a** har förlorat huvudstavens övre tredjedel; 24 **p** har förlorat övre hälften, likaså 25 **u**. Av runan 26 återstår blott nedre delen av en huvudstav.

Det är beklagligt, att runstenen är så fragmentariskt bevarad. Ursprungligen har den synbarligen varit ett vackert minnesmärke. E. Floderus framhåller, att »inskriften är mycket svårläst och ännu inte tydd». Hans uppfattning (a. a.), att »ristaren har varit en klåpare», kan ej vara riktig. Han tillägger: »Ett par lika tarvliga runstenar, den ena i Kila [Vs 27], den andra i Haraker [Vs 22], med samma korsform som på Västerfärnebostenen kan vara gjorda av samma ristare.» De »tarvliga» runstenar, som Floderus åsyftar, äro båda ristade av den västmanländske runmästaren *Litli*. Han var en originell och tekniskt skicklig ristare; se vidare Vs 20, Vs 22 och Vs 27. Av huggningsteknik, runformer och ornamentik att döma är Västerfärnebofragmentet (Vs 32) ett verk av *Litli*. Runföljden **si[lf]on sialfan** kan också anföras i detta sammanhang. I den av *Litli* signerade inskriften Vs 27 finner man nämligen ett motsvarande bruk av **o**-runan: **hon hann**.

Vs 32 har tydligen rests av en man till minne av honom själv, medan han ännu var i livet. Ännu en sådan sten är känd från Västmanland, nämligen Råbysten i Tortuna sn (Vs 17). I Uppland äro dylika stenar ganska vanliga; de mest kända äro Jarlabankestenarna. Det sista ordet på det bevarade stycket, *faður* (ack.), gör det sannolikt, att Vs 32 tillika har varit ett minnesmärke efter resarens fader.

Det försvunna runstensfragmentet Vs 33 har möjligen utgjort ytterligare ett stycke av Vs 32.

33. Prästgården, Västerfärnebo sn.

Litteratur: E. Brate, Anteckningar 1900 (ATA); Ruth Rosenius-Högman i Vestmanlands läns tidning den 19/5 1936; E. Floderus, Västerfärnebo under forntiden (i: Västerfärnebo. En sockenbeskrivning, 1951), s. 64.

Avbildning: Brate, foto 1900 (ATA).

Detta runstensfragment, som enligt E. Brate påträffades år 1880 »vid planering i trädgården» vid Västerfärnebo prästgård, är sedan länge försvunnet. Det har vid flera tillfällen förgäves sökts.

I *Vestmanlands läns tidning* den 19/5 1936 lämnas följande upplysningar om fyndet: »För cirka 45 år sedan hittade några unga studerande, söner till prosten G. A. Westholm, V. Färnebo, invid stensockeln till arrendatorsbyggnaden en trekantig stenskarva med några runor ... Då familjen Westholm för ungefär 30 år sedan avflyttade från orten, lämnades stenskarvan till dåvarande prostgårdsarrendatorn med tillsägelse att bevara den. Denne man är nu död, och stenskarvan, som ställdes in i ett redskapsskjul, har under årens lopp spårlöst försvunnit.»

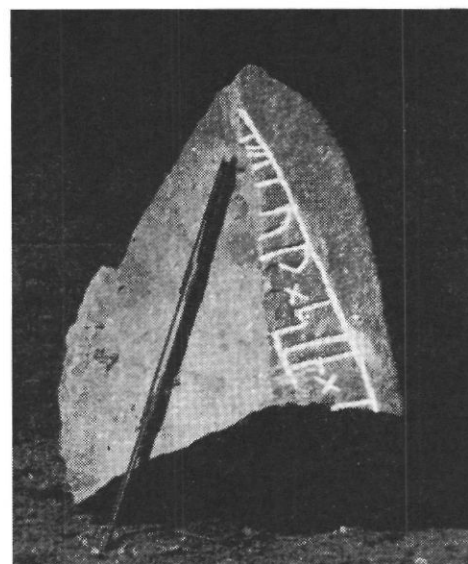


Fig. 49. Vs 33. Prästgården, Västerfärnebo sn. Foto E. Brate 1900.

Enligt Brates anteckning år 1900 är fragmentet »af 50 cm. längd, 15 cm bredt i storändan, i lilländan vid ristningens slut 10 cm ... Slingans bredd är 9 cm.» Stenarten »är rödaktig gråsten».

Inskrift (enligt Brate):

... f - - ur₅ × sin × - ...

... faður sinn ...

»... sin fader ...»

Till läsningen: På grund av en avflagring inne på ristningsytan var runföljden 1–5 skadad vid Brates undersökning. Av 1 **f** återstod övre delen; av runorna 2 och 3 funnos endast huvudstavarnas toppar i behåll. 4 **u** och 5 **r** hade förlorat sina nedre delar. 8 **n** ensidig bistav. Av runan 9 återstod alldeles i fragmentets kant en halv huvudstav.

Det förefaller troligt, att det försvunna fragmentet har ristats av samme mästare som Vs 32, alltså av *Litli*. Det är t. o. m. möjligt, att de båda fragmenten utgöra delar av samma runsten. Mot antagandet talar emellertid, att ordet *faður* (ack.) förekommer på bägge fragmenten. Klarhet kan endast vinnas, om Vs 33 åter kommer i dagen.

S. Gerdsbo, Västerfärnebo sn.

I *Vestmanlands läns tidning* den 19/5 1936 skriver Ruth Rosenius-Högman: »En tillförlitlig sagesman berättar, att han från sina pojkår minnes en runsten på S. Gerdsbo mark, mot vilken han och hans kamrater i ungdomligt oförstånd roade sig med att kasta till måls, varvid den vittrade och tydligen också av någon lös bergart bestående stenen smulades sönder på ytan. Denna sten är nu borta.»

Eftersom någon runsten vid S. Gerdsbo eljest ingenstädes nämnes, torde man kunna utgå ifrån, att uppgiften beror på ett minnesfel hos sagesmannen.